



Are Karlsen har skrevet boka Foreldrelappen, er trebarnspappa og bosatt i Horten. Han arbeider blandt annet med kurs og veiledning relatert til barn og ungdom (Pedagogikk.no) og er utdannet med hovedfag i helsevitenskap.

Forbilde

Både skremmende og viktig!

Barneoppdragelse handler mye om en bevisstgjøring av hvordan barn og voksnes væremåte virker på hverandre. I og med at barna påvirkes at de voksnes atferd er det ikke tvil om at ett av de mest effektive virkemidlene i barneoppdragelsen er gode forbilder.

Noen foreldre finner tanken på at de skal være forbilder for barna, skremmende. Dette henger sammen med at folk flest ikke er perfekte. Barn trenger imidlertid ikke perfekte voksne. De trenger derimot voksne som er bevisste på hvordan deres egen atferd påvirker barna.

Holdninger, normer og verdier i samfunnet læres ikke gjennom teoretisk undervisning og planmessig opplæring. Denne læringen skjer hos barna i møtet med andre personer, gjennom blant annet modellering.

Modellering baseres på at barnet lærer gjennom å observere hvilke tilbakemeldinger eller konsekvenser en handling har for modellen. Dersom et barn observerer en kjeftende far som får det som han ønsker, vil barnet effektivt kunne lære at kjefting er smart. Motsatt kan en tenke seg et barn som observerer en voksen som løser konflikter gjennom å bevare roen, lytte til den andre og ordne opp i problemene på en mer sivilisert måte. Det vil trolig kunne lære barnet at denne måten å løse konflikter på er mest effektiv.

Gjennom å være en positiv rollemodell eller et godt forbilde, har en et meget effektivt «redskap» i oppdragelsen. Styrken i gode rollemodeller ligger i at de på en tydelig og realistisk måte viser barna idealene en ønsker at de skal tilegne seg. De fungerer som en stadig påminnelse for barnet om hva som er det rette, og viser at det er mulig å leve opp til de reglene og normene som gjelder for familien, og etter hvert for samfunnet for øvrig.

Modelleringen gjøres særlig gjeldende i utviklingen av tidlige sosiale ferdigheter hos barnet. Mye tyder på at mennesker som i voksen alder viser hjelpsomhet og sjenerøsitet overfor andre, hadde foreldre som også selv praktiserte hva de lærte. Viktigheten av å være rollemodell for barn blir ytterligere understreket av at også aggressiv og asosial atferd læres gjennom modellering.

Barn etterligner ofte aggresjon som blir utført av personer de opplever som autoriteter.

Som forbilde for egne barn er det viktig at det er en sammenheng mellom det en sier og det en gjør. En slik situasjon kan illustreres med fireåringen som i forbindelse med hvert måltid får beskjed om å bli sittende ved bordet til alle er ferdige, eller til han selv har spist opp maten sin. Samtidig går mamma og pappa til og fra bordet hele tiden for å ta telefoner eller gjøre andre ting. Under slike forhold kan det være vanskelig for barnet å vite hva som egentlig forventes under måltidet.

Som forelder betyr en svært mye for barnet sitt som forbilde.

Hvis en selv viser respekt, vennlighet, ærlighet, vennskapelighet og gjestfrihet og gir komplimenter til andre, kan en legge til rette for at barna vil oppføre seg tilsvarende godt. På samme måte vil barn lære av foreldrene hvis de omtaler andre personer uten respekt.

Det å være forbilde betyr imidlertid ikke at foreldre ikke kan gjøre ting barn ikke har lov til. Det er tross alt slik at hver alder har sine «privilegier».

Ansvarlige voksne kan og skal, i kraft av å være foreldre og ledere, vise barnet hvem som bestemmer, også gjennom å praktisere forskjellsbehandling av barn og voksne. Voksne kan for eksempel være opp så lenge de vil, kjøre bil og drikke alkohol (forhåpentligvis med måte i nærvær av barna), mens barn ikke skal noen av disse tingene.



Illustrasjon: Siri Anett Olsen